

2 جولای 2015

داکتر سید عبدالله کاظم

محمد داؤد خان - یکی از بنیان گذاران "جنبش عدم انسلاک"

(این نوشته در سه قسمت تقدیم علاقمندان میگردد: قسمت اول - تطور روابط خارجی افغانستان، قسمت دوم: نگاهی عمومی به "جنبش عدم انسلاک"، قسمت سوم - افغانستان و جنبش عدم انسلاک)

(بخش اول - قسمت سوم)

افغانستان و "جنبش عدم انسلاک"

قبلاً در مورد رویداد های مهم جهان پس از پایان جنگ جهانی دوم مختصر اشاره کردیم و از اینکه پاکستان و ایران دو کشور همسایه به پیمان نظامی "سنتو" زیر نظر امریکا پیوستند و در عین حال مشکلات سیاسی بین افغانستان و پاکستان پس از تشکیل آن کشور در 1947 در مورد حق خود ارادیت پشتونها و بلوچهای آنطرف خط دیورند به وجود آمد. امریکا کمک های نظامی و اقتصادی خود را به افغانستان ظاهراً مشروط به انصراف افغانستان از موضوع مسما به "پشتونستان" کرد و اما در واقعیت امریکائی ها از همان اول قبول کرده بودند که افغانستان را شامل ساحه نفوذ شوروی بشمارند، ولی نگذارند که افغانستان در جمله کشورهای اقمار شوروی درآید و به یک پایگاه نظامی آنها مبدل شود. لذا افغانستان در جوار دو همسایه خود پاکستان و ایران که از حمایت نظامی و سیاسی یک قدرت بزرگ جهانی برخوردار بود، خود را ضعیف و آینده را در برابر این دو همسایه تاریک می دید، مجبور شد پس از استیذان لویه جرگه از شوروی طلب کمک کند. شوروی که سالها منتظر این فرصت بود، فوری آماده کمک اقتصادی و بعداً نظامی گردید و به این ترتیب روابط افغانستان با شوروی که از سالها قبل در حالت به اصطلاح "کج دار و مریز" قرار داشت، نزدیکتر گردید و به تدریج روبه توسعه گذاشت.

محمد داؤد خان که نمیخواست افغانستان با وجود روابط اقتصادی و نظامی با شوروی در ساحه نفوذ آن کشور محسوب شود، با توسل به سیاست بیطرفی عنعنوی افغانستان، اما "بطور فعال، مثبت یا قضاوت آزاد" کوشش کرد تا از یکطرف توجه دول غربی، بخصوص ایالات متحده امریکا را بخود جلب کند و سیاست "روشن کردن سگرت امریکائی را با گوگرد روسی" در پیش گرفت و از طرف دیگر روابط خود را با زعمای کشورهای نزدیک ساخت که از پیوستن به پیمانهای نظامی "شرق و غرب" دوری می جستند و در صدد تشکیل یک جنبش بودند که به آن نام "عدم انسلاک" را دادند. راجع به چگونگی تشکیل، اهداف و فعالیت های این جنبش قبلاً توضیحات لازم بعرض رسید. در این قسمت میخواهم به نقش افغانستان به حیث یکی از کشورهای بنیادگذار این جنبش بپردازم:

د پانو شمیره: له 1 تر 6

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلینکي د لیکنيزي بڼي پاروالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکي په څیر و لولئ

افغانستان از جمله بنیان گذاران این جنبش بشمار میرود، زیرا هیئت افغانی بریاست محمد نعیم خان وزیر خارجه در دوره صدارت محمد داؤد خان در اولین اجلاس این جنبش در "باندونگ" اشتراک کرد و از جمله 29 کشور اشتراک کننده در کنفرانس، 25 کشور به شمول افغانستان عضویت دائمی را پذیرفتند. کشور هائیکه در آستانه پذیرش عضویت پیمان "سنتو" و یا "سیاتو" بودند و در کنفرانس اشتراک داشتند، از قبول عضویت ابا ورزیدند.

افغانستان به حیث عضو دائمی باز هم در کنفرانس سران دول عضو در بلگراد که ریاست هیئت افغانی را شخص محمد داؤد خان به حیث صدراعظم افغانستان بعهده داشت، بطور فعال اشتراک کرد که بعداً در زمینه معلومات بیشتر ارائه میگردد. روابط نزدیک محمد داؤد خان با سوکارنو، جمال ناصر و نهرو که هر یک شان به افغانستان سفر کردند، بیشتر برمبنای نزدیکی فکری شان در همین راستا بود که در دیدارهای بعدی تقویه گردید. اکنون که تعداد کشورهای عضو جنبش عدم انسلاک به 137 میرسد (از جمله 120 کشور عضو دائمی، 17 کشور حیثیت ناظر)، کشورهاییکه در همان اجلاس اول در کنفرانس باندونگ و بعداً در کنفرانس سران کشورهای عضو در بلگراد عضویت دائمی را پذیرفته بودند، به حیث کشورهای بنیان گذار جنبش شناخته شده اند. به این اساس بدون تردید میتوان گفت که محمد داؤد خان یکی از شخصیت های بنیان گذار جنبش عدم انسلاک محسوب میگردد که نمیتوان از یان واقعیت چشم پوشی کرد.

بهر صورت پالیسی بیطرفی افغانستان به حیث یک عنعنه سیاسی، سابقه طولانی دارد و طی دوره های مختلف تکامل کرده است. محمد داؤد خان صدراعظم در 24 جون 1959 طی یک مصاحبه، پالیسی بیطرفی فعال و مثبت کشور را با این عبارات توضیح کرد: «مشی بیطرفی افغانستان را هیچگاه خالی از علاقمندی نباید تصور کرد، با آنکه در مورد بعضی نظریات و اختلافات، ما موقف بیطرف داشته ایم، اما به مسائل و مشکلاتی که بیشتر بر بشریت تأثیر داشته، هیچوقت بی تفاوت و بی علاقه مانده نمیتوانیم.» (افغانستان نیوز، اکتوبر 1959، صفحه 7)

اشتراک هیئت افغانی در "کنفرانس روابط آسیا" (The Asian Relations Conference) :

حکومت افغانستان برای تعقیب پالیسی بیطرفی فعال و مثبت خود در ساحه بین المللی اولین قدم را گذاشت و با آنکه از جمله مدعوین اصلی "کنفرانس روابط آسیا" نبود، با اعزام یک هیئت تحت ریاست عبدالمجید خان در این کنفرانس که سرآغاز تشکیل جنبش عدم انسلاک محسوب میشود و بتاريخ 27 مارچ 1947 در دهلی انعقاد یافت، اشتراک کرد. رئیس هیئت افغانی در بیانیه خود در این کنفرانس گفت: «اگر ما بخواهیم که به زندگی خود دوام دهیم، پس باید به شکل مشترک زندگی کنیم. این هدف وقتی برآورده میشود که ملل صلح دوست جهان باهم از نزدیک همکاری و تفاهم کنند. اجتماعات و کنفرانس هائیکه هر سال در نقاط مختلف دائر میگردند، میتوانند در بهبود روابط بین المللی و تشدید همکاری ها اثر بگذارند.» او گفت: «ترقی ملل و در مجموع مسأله بشری نباید درگسترش بی اتفاقی و جدال جستجو گردد، بلکه باید آنرا از طریق برادری و همکاری با یکدیگر و تقویه باورهای متقابل پیش برد.» (نشریه "کنفرانس روابط آسیا"، دهلی جدید، 1947؛ امین واکمن: "افغانستان، ناپیلتوب او ستر خواکونه، ... صفحه 88)

کنفرانس "باندونگ" (از 17 تا 24 اپریل 1955) :

افغانستان برای اشتراک در کنفرانس باندونگ از طرف کمیته تدویر آن رسماً دعوت شده بود و محمد داؤد خان هیئت افغانی را از جمله نخبگان سیاسی آنوقت تعیین کرد که بریاست سردار محمد نعیم وزیر خارجه در این کنفرانس مهم

د پانو شمیره: له 2 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزی بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکې په څیر و لولئ

اشتراک نمودند. اعضای هیئت را عبدالملک عبدالرحیمزی وزیر مالیه، نجیب الله خان توروایانا، محمد هاشم میوندوال، عبدالهادی داوی سفیر افغانستان در اندونیزیا، سیدقاسم رشتیا به حیث نماینده مطبوعات و عبدالرحمن پژواک تشکیل میدادند که تنظیم امور سیاسی هیئت بیشتر مربوط پژواک بود. (خاطرات سیاسی سید قاسم رشتیا، صفحه 114)

رئیس هیئت افغانی در بیانیه خود در کنفرانس به راه حل مشکلات اشاره کرده گفت: «درباره صلح جهانی و همکاریها هرچه در نظر داشته باشیم، بی نتیجه خواهد ماند، مگر آنکه راه های را جستجو کنیم که برای حل اختلافات یک وسیله اصلی باشد و بتواند واقعاً مشکلات را در بین ما حل کند و این اولین قدم در راه صلح جهان خواهد بود.» سردار محمد نعیم در باره استقلال کشورها اظهار داشت که: «بدون شک بعضی از کشورهای آسیائی و افریقائی به آزادی سیاسی نایل شده اند، اما ملیونها انسان دیگر هنوز هم زیر فشار استعمار زندگی میکنند. کشورهاییکه با قیمت گزاف و قربانی زیاد موفق به حصول استقلال شده اند، نباید به این فکر باشند که نفوذ خود را بر دیگران تحمیل نمایند.» («آسیا و افریقا در باندونگ سخن میگویند»، نشریه وزارت خارجه اندونیزیا، صفحه 44؛ برگرفته از کتاب: م.ا. واکمن: افغانستان...، صفحه 88 و 89)

قابل تذکر است که اشاره همیشگی هیئت های افغانی به موضوع "حل اختلافات" در همچو کنفرانسها بیشتر در ارتباط به مسأله "پشتونستان" یا به عبارت دیگر دادن حق خود ارادیت به پشتونها و بلوچهای آنطرف خط دیورند بود که به گفته حکومت افغانستان "یگانه اختلاف" را بین پاکستان و افغانستان بار آورده و این اختلاف باید بطور معقول از طریق مذاکره حل گردد.

کنفرانس "بلگراد" (از 1 تا 5 سپتمبر 1961) :

در اولین کنفرانس سران کشورهای عضو جنبش عدم انسلاک (25 کشور) که از اول تا پنجم سپتمبر 1961 در بلگراد - یوگوسلاوی سابق دائر گردید، شخصاً صدر اعظم محمد داؤد خان به حیث رئیس هیئت افغانی اشتراک نمود. اعضای هیئت عبارت بودند از: سیدقاسم رشتیا رئیس مستقل مطبوعات، عبدالرحمن پژواک نماینده دائمی افغانستان در ملل متحد، داکتر عبدالغفور روان فرهادی مدیر شعبه ملل متحد وزارت خارجه، داکتر سعیدالله غوثی، امان الله حسرت، یونس رفیق و یاسین محسنی اعضای وزارت خارجه.

کنفرانس بلگراد در ارتباط با مسائل جهانی به سه دلیل از اهمیت خاص برخوردار بود: یکی نزدیکی هند، مصر و یوگوسلاویا و کنار آمدن سه شخصیت سیاسی مهم آن زمان یعنی نهرو، ناصر و تیتو؛ دیگر نقش بیشتر کشورهای افریقائی در مسائل بین المللی و از همه مهمتر تشدید جنگ سرد و احتمال تقابل شوروی و امریکا بر سر موضوع کیوبا که موضوع برهم خوردن صلح را بیش از پیش در خور توجه جهانی قرار میداد.

اجندای کاری کنفرانس قبلاً در گردهمایی نمایندگان کشورهای عضو در قاهره ترتیب گردیده بود که موضوعات ذیل را احتوا میکرد:

- 1 - حق مردم برای خود ارادیت، مبارزه علیه امپریالیسم و محو استعمار و استعمار جدید،
- 2 - احترام به تمامیت ارضی و حاکمیت ملی و عدم مداخله در امور داخلی دولتها،

د پانو شمیره: له 3 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزی بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکې په څیر و لولئ

3 - تلاش برای محو تبعیض نژادی و اپارتاید،

4 - خلع سلاح عمومی و دوری از وقایع تلخ گذشته و مشکلات ناشی از پیمانهای نظامی خارجی،

5 - همزیستی مسالمت آمیز بین کشورهای دارای سیستمهای اجتماعی مختلف،

6 - نقش و ترکیب ملل متحد و عملی کردن تصامیم آن و

7 - مشکلات نابرابری اقتصادی و همکاری های تخنیکی و اقتصادی بین المللی.

وقتی نوبت سخنرانی به رئیس هیئت افغانی رسید، محمد داؤد خان در بیانیه خود به نقاط آتی تماس گرفت:

- برای تحکیم صلح در جهان، رقابت های تسلیحاتی و ایجاد پیمانهای نظامی یک عامل باز دارنده است،

- در صورت عدم همکاری لازم کشورهای پیشرفته با کشورهای کم انکشاف، فاصله بین کشورهای جهان بیشتر میگردد، لذا باید همکاری های تخنیکی و اقتصادی بین آنها افزایش یابد،

- برای حل مشکل جرمی باید فشارهای بیشتر از طرف کشورهای غیرمنسلک بر کشورهای بزرگ وارد شود،

- اگرچه استعمار روبه زوال است، اما راه و طرق دیگر برای تأمین منافع استعمار درحال تکوین است که کشور ها باید متوجه آن باشند،

- دادن حق خود ارادیت را نباید به حیث یک تحفه، بلکه آنرا باید به حیث یک حق قانونی مردم شناخت،

- اعلام حمایت هیئت افغانی از مبارزه مردم الجزایر و انگولا در راه کسب استقلال شان .

خلاصه باید گفت که افغانستان درکنفرانس سران کشورهای غیرمنسلک منعقد بلگراد نه تنها بطور فعال اشتراک داشت، بلکه نقاط نظر خود را در مسائل مختلف به وضاحت ابراز نمود. دراین ارتباط خالی از دلچسپی نخواهد بود از رویدادی در طول این اجلاس یادآور شوم که سیدقاسم رشتیا آنرا در کتاب خاطرات خود بیان داشته است:

رشتیا جریان را چنین شرح میدهد: «در روز دوم مجلس فیصله شد که کمیته وزرای خارجه برای تهیه اعلامیه آخری کنفرانس در محل جداگانه تشکیل جلسه بدهد که آقای پژواک با دونفر اعضا به آن کمیته معرفی گردیدند و من با دونفر دیگر در مجلس عمومی در عقب رئیس هیئت ماندم. درجلسه مابعد فیصله شد که مجلس شکل محرمانه به خود گرفته، همراه رئیس هیئت فقط یک نفر از اعضا در مجلس اشتراک داشته باشند. به این قسم در جلسه مذکور من و سردار محمد داؤد خان در مجلس ماندم. دراین وقت سوکارنو رئیس جمهور اندونیزیا مجلس را مخاطب قرار داده گفت که اگرچه فیصله شده که به موضوعات انفرادی کشورها در اعلامیه کنفرانس اشاره نشود، اما نظر به اهمیت خاصی که درین موقع موضوع "ایرپان غربی" دارد، مجلس اجازه بدهد تا یکی دو جمله درباره ان در اعلامیه گنجانیده شود. البته سوکارنو یک عده از روسای کشورهای درجه اول را قبلاً قانع ساخته بود تا به او موقع این پیشنهاد داده شود، اما حس می شد که اکثریت اعضای مجلس از آن بیخبر بودند، چنانچه فوراً دستها بالا شد.»

رشتیا می نویسد: که او یک یادداشت به روی میز داؤدخان گذاشت تا او را متوجه سازد که صحبت سوکارنو را قطع نکند و منتظر نظر دیگران باشد، اما داؤد خان به آن اعتنا نکرد و ماکروفون خود را روشن نمود و گفت: «چون قبلاً به اتفاق آراء فیصله بعمل آمد که موضوعات انفرادی کشورها در اعلامیه داخل نشود، بنابراین هیئت افغانستان این پیشنهاد [سوکارنو] را مخالف فیصله عمومی دانسته خواهشمند است تا از آن صرفنظر بعمل آید و اگر فیصله سابق شکستنده

د پانو شمیره: له 4 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی دلیکنیزی بڼې پازوالي دلیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکې په څیر و لولئ

میشود، در آنصورت مسأله پشتونستان که سرنوشت هشت ملیون انسان به آن بستگی دارد، باید بر هر موضوع دیگر حق تقدم داده شود.» داود خان علاوه کرد که: «من به هیچ صورت چنین یک استثنائی را قبول کرده نمی توانم.»

رشتیا می نویسد: این گفتار داود خان ولو که از نورم عادی همچو کنفرانسها خارج بود، مثل بمبی در مجلس انعکاس نمود و اکثر روسای هیئت ها باهم به سرگوشی پرداختند... وزیر خارجه یوگوسلاویا نزد تیتو رفت و بعد به سمت دیگر مجلس که نهرو، سوکارنو و نکروما قرار داشتند رفت و آنها باهم به سرگوشی پرداختند و در نتیجه سوکارنو از رئیس مجلس صائب سلام اجازه سخن خواست و گفت: چون احساس میکند عده ای از اعضای کنفرانس با پیشنهاد او موافقه ندارند، بنابراین پیشنهاد خود را پس میگیرد.

رشتیا می افزاید: وقتی از سالون خارج می شد، داکتر روان فرهادی را دید که با پیغام پژواک از کمیته آمده بود. پیغام پژواک راجع به همین موضوع یعنی اصرار وزیر خارجه اندونیزیا برای داخل کردن موضوع "ایریان غربی" در اعلامیه بود که پژواک و عده دیگر از نمایندگان در کمیته با اظهار آن مخالفت کرده بودند.

رشتیا در کتاب خاطرات سیاسی خود در ادامه این موضوع بیک رویداد دیگر بعد از ختم اجلاس نیز اشاره میکند و مینویسد: «سوکارنو میخواست با سردار محمد داود خان به اصطلاح آشتی کند، اما همینکه سوکارنو به او نزدیک شد، سردار دفعاً خود را بیک طرف کشید و با این حرکت من به عوض شان روبروی سوکارنو قرار گرفتم. او باخنده گفت: معلوم میشود صدراعظم بالای من بسیار قهر است که حتی از مصافحه هم خودداری می ورزد. برای من مجال جواب باقی نماند، زیرا از عقب او حبیب بورقیبه رئیس جمهور تونس که اولتر از همه از پیشنهاد سوکارنو طرفداری کرده بود، به سمتی که سردار محمد داود دور خورده بود، متوجه شد. خواستم تا سردار را پیشین سازم، اما ایشان از او هم رو برگردانیده بطرف دیگر حرکت کرد و زیر لب گفتند: «آدم بی شخصیت است، چند روز پیش جمال ناصر را بد می گفت، حالا هر لحظه مقابل او دست بسته ایستاده میشود. آرزو ندارم با چنین اشخاصی روبروشوم.» رشتیا علاوه میکند که: «سوکارنو سال قبل به افغانستان سفر رسمی نموده بود، ولی حرکات او در جریان سفر خوش سردار نیامده بود.» (رشتیا: خاطرات سیاسی...، صفحه 141 تا 143)

در پایان شرح این رویداد رشتیا اعتراف میکند و می نویسد: «خلاصه در ضمن این کنفرانس سردار محمد داود خان نقش خود را در اذهان همه زمامداران کشورهای غیرمنسلک بصورت دوامداری باقی گذاشت، اما تأثیر آن به طوریکه در طول سالهای مابعد دیده شد، رویهمرفته مثبت بوده است.» چنین تبصره ای از طرف شخصیکه با داود خان میانه خوب نداشت، در خور دقت است.

قابل ذکر است که محمد داود خان و هیئت معیتی شان به قول رشتیا فقط سه ساعت بعد از ختم کنفرانس عازم کابل گردید، زیرا اولتیماتومی که یک هفته قبل (31 اگست 1961) از طرف حکومت افغانستان به حکومت پاکستان نسبت مسدود شدن قونسلگری های افغانستان در پاکستان داده شده بود، و میعاد ضرب الاجل آن به همین روز (6 سپتمبر) پایان می یافت، داود خان میخواست در همین روز به کابل برسد.

کنفرانس "قاهره" (از 5 تا 10 اکتوبر 1964):

بین سالهای 1961 و 1964 حوادثی در جهان رخ داد که بر اهمیت "جنبش عدم انسلاک" در حل معضلات جهانی افزود، از جمله: بحران کیوبا با ارسال راکت های زروی از طرف شوروی و مخالفت امریکا در زمینه خطر شعله ور شدن

د پانو شمیره: له 5 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکي په څیر و لولئ

جنگ سوم جهانی را افزایش داد. با آنکه این خطر در اثر تصامیم معقول زعمای شوروی و امریکا پس از هیجانات شدید سیاسی فروکش کرد، اما این موضوع موجب اختلاف نظر بین کشورهای عضو جنبش گردید. همچنان حمله چین بر هند در سال 1962 عامل دیگر بود که بین کشورهای عضو درز را عمیقتر ساخت. سپس معضله حمله کانگو بر تاپو بی اتفاقی و جدائی را بین کشورهای افریقای به وجود آورد و در عین حال رقابت ها و اختلافات بین چین و شوروی نیز بر تشنج اوضاع افزود. تلاش سوکارنو در مورد تدویر کنفرانس جنبش عدم انسلاک در اندونیزیا و اصرار تیتو برای تدویر آن در بلگراد نیز یک نزاکت را بین دو عضو فعال جنبش ایجاد کرد. با وجود ای همه عوامل، تدویر سومین اجلاس سران در قاهره رویدست گرفته شد که تعداد اعضای جنبش در آن وقت به 47 عضو میرسید. کنفرانس مقدماتی برای تهیه اجندا در همان سال در کولمبو دائر گردید.

در کنفرانس سران کشورهای عضو در قاهره داکتر محمد یوسف صدراعظم افغانستان با هیئت معیتی شان هریک سیدقاسم رشتیا وزیر مالیه، عبدالرحمن پژواک نماینده دائمی افغانستان در ملل متحد، داکتر عبدالحکیم طیبی معاون و مستشار سابق آن نمایندگی و بعضی از اراکین وزارت خارجه اشتراک کردند. رئیس هیئت افغانی داکتر محمد یوسف در بیانیه خود پس از شرح تاریخی سیاست بیطرفی فعال و مثبت افغانستان بعد از جنگ جهانی دوم به توضیح نقاط نظر افغانستان پرداخت که مهمترین آن عبارت بودند از:

- بعضی ها بعد از جنگ جهانی دوم بیطرفی را نمی پسندند، اما افغانستان بیطرفی خود را نگهداشته است،
- ما در پرتو این سیاست با همه ملل جهان روابط دوستانه خود را حفظ کرده ایم،
- تماس مستقیم قدرت های بزرگ و تقویه "دیتانت" یک حرکت بجا است، با آنهم ایجاد فضای اعتماد برای رفع مشکلات بین المللی یک عامل عمده محسوب میشود،
- اختلافات بین اعضای جنبش باید از طریق مفاهمه حل گردد و این کاریست که برای مؤثریت نقش جنبش لازمی است،
- درباره محدودیت سلاح زروی باید به اصول مندرج منشور ملل متحد و قوانین بین المللی احترام گذاشته شود،
- حمایت از اصل احترام متقابل و حمایت از مردمانی که میخواهند نظام سیاسی و اقتصادی خود را خودشان تعیین کنند و نیز تأکید بر حق خود ارادیت مردم، اجتناب از هر نوع فشار اقتصادی، نظامی و سیاسی و جستجوی راه های حل صلح آمیز برای رفع اختلافات متضمن صلح درجهان میباشد.

بطور مختصر میتوان گفت که رئیس هیئت افغانی داکتر محمد یوسف با وجود تغییر مهم در ساختمان حکومت افغانستان، باز هم حکومت او پالیسی روابط خارجی را بر بنیاد ارزش های قبلی تأیید و حمایت خود را از مشی کلی جنبش عدم انسلاک بیان کرد. (ادامه دارد)

د پانو شمیره: له 6 تر 6

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ